

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Guideline for Local's Participation in Forest Product Areas at
Champasak Province, Lao People's Democratic Republic

บุญยาเดต ทองสะหวัน¹

Bounyadeth Thongsavanh

Received	Reviewed	Revised	Accepted
03/07/2019	18/07/2019	15/08/2019	20/09/2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed – Methods) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ การะบบบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิต 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน กลุ่มเป้าหมายโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 14 คน ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาชนและตัวแทนภาคเอกชนโดยวิธีการแบบเจาะจงและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 301 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาร์ ยามาเน่ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ.05 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ การะบบบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การบังคับใช้ กฎระเบียบ ข้อบังคับแต่ละแขวงนำไปบังคับใช้ยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากประชาชนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ เช่น การจัดสรรป่า การปลูกทดแทนและการนำไปใช้ประโยชน์ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อเข้าครอบครองที่ดิน ขาดบุคลากรในการนำเสนอผลการปฏิบัติงานและขาดการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานอื่น ๆ

¹ นักศึกษา ปร.ด. (การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้แบบประสมประสาน) คณะวิทยาศาสตร์ป่าไม้ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว
Doctor Program in Integrated Forest Resources Development At National University of Laos,
E-mail : deth150884@gmail.com

2. ความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าของแขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกับภาครัฐในการคุ้มครองป่าผลิตและการปกป้องรักษา พบว่า ประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกับภาครัฐในการคุ้มครองป่าผลิตและการปกป้องรักษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับดีมากทุกข้อ

3. แนวทางพัฒนาการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน คือ ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกและรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรมีการส่งเสริมเขตคุ้มครองป่าผลิตของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริม สนับสนุนประชาชนรู้คุณค่าประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าผลิตให้มาก ควรส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คุ้มครองป่าผลิต ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการคุ้มครองป่าผลิตให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการสร้างขวัญ กำลังใจสำหรับเขตการคุ้มครองป่าผลิตที่สมบูรณ์ ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองป่าผลิตอย่างทั่วถึงและการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ

สำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, การคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

This research uses mixed-methods with the objective of research to 1) To study the problems and the establishment factors, to perform the obligations, roles, rights and responsibilities of the protection of the forest production 2) to study the opinions of the relevant sectors at the central and local levels in the protection of sustainable produce forests and 3) to study development approaches Establish practices in the protection of forests, sustainable production The target group by interviewing 14 people for government representatives, public sector representatives and private sector representatives by means of specific methods and sample groups of 301 persons. Determine the sample size according to Taro Yamane method. The sample error is equal to. 05 Tools used in Collection is a semi-structured interview. The statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean. Standard deviation and content analysis, Findings of the study revealed as follows :

1. Conditions, problems and factors of establishment, implementation of obligations, roles, rights, duties and responsibilities of forest protection, sustainable production by participation of people in Champasak District, Lao PDR. Regulations for each district to be enforced are still in operation and have not yet been achieved. Because people do not have knowledge and understanding such as forest allocation, substitution and utilization Smuggling, deforestation, and forest encroachment for land possession Lack of personnel to present performance and lack of attention of staff and other agencies

2. The opinions of the relevant sectors at the central and local levels in the protection of sustainable produce Much The efficiency of joining the government in the protection of forests, production and conservation found that the efficiency of participation in the government in the protection of forests, production and overall preservation was at a moderate level. And participation in the protection of sustainable forest production, found that people participate in the protection of forests, producing sustainable products at a very good level.

3. Guidelines for the development of practices in the protection of sustainable forest production found that suggestions on ways to develop public participation in the protection of sustainable produce forests should encourage youth to have consciousness and know about environmental conservation. There should be a promotion of the forest productive community of ecotourism for the promotion of public support for the benefits of environmental conservation, should encourage people to play a role in forest conservation activities. Much Should encourage all people and staff to participate in conservation, protection of forest produce There should be more public relations about forest protection production. Should create morale Encouragement for a complete forest protection zone Should be promoted Support training for knowledge on forest protection production Thoroughly and the operation or activities.

Keywords : Local's Participation, Participation in Forest Product Areas,
Lao People's Democratic Republic

บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งตั้งอยู่บนใจกลางของคาบสมุทรอินโดจีน ระหว่างละติจูดที่ 14 - 23 องศาเหนือ ลองจิจูดที่ 100 - 108 องศาตะวันออก มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 236,800 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นภาคพื้นดิน 230,800 ตารางกิโลเมตร ภาคพื้นน้ำ 6,000 ตารางกิโลเมตร โดยลาวเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล เนื่องจากถูกล้อมรอบด้วยชายแดนของประเทศลาว ซึ่งมีความยาวรวม 5,083 กิโลเมตร ล้อมรอบด้วยชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ เรียงตามเข็มนาฬิกา ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับประเทศจีน (423 กิโลเมตร) ทิศตะวันออก ติดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (2,130 กิโลเมตร) ทิศใต้ ติดกับประเทศไทย (1,754 กิโลเมตร) และประเทศกัมพูชา (541 กิโลเมตร) ทิศตะวันตก ติดกับประเทศไทย (1,754 กิโลเมตร) และประเทศพม่า (235 กิโลเมตร) ภูมิประเทศของลาวอาจแบ่งได้เป็น 3 เขต คือ เขตภูเขาสูง เป็นพื้นที่ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 1,500 เมตรขึ้นไป พื้นที่นี้อยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศเขตที่ราบสูง คือพื้นที่ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 1,000 เมตร ตั้งแต่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ราบสูงเมืองพวนไปจนถึงชายแดนกัมพูชา เขตที่ราบสูงนี้มีที่ราบสูงขนาดใหญ่อยู่ 3 แห่ง ได้แก่ ที่ราบสูงเมืองพวน (แขวงเชียงขวาง) ที่ราบสูงนากาย (แขวงคำม่วน) และที่ราบสูงบริเวณ (ภาคใต้) เขตที่ราบลุ่ม เป็นเขตที่ราบตามแนวฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำต่าง ๆ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด ในเขตพื้นที่ทั้ง 3 เขต นับเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่สำคัญของประเทศ แนวที่ราบลุ่มเหล่านี้เริ่มตั้งแต่บริเวณตอนใต้ของแม่น้ำโขง เรียกว่า ที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ ผ่านที่ราบลุ่มสุวรรณเขต ซึ่งอยู่ตอนใต้เข้บั้งไฟและเข้บั้งเหียง และที่ราบจำปาศักดิ์ทางภาคใต้ของ สปป. ลาว ซึ่งปรากฏตามแนวแม่น้ำโขงเรื่อยไปจนถึงชายแดนประเทศกัมพูชา ทั้งนี้เมื่อนำเอาพื้นที่ของเขตภูเขาสูงและเขตที่ราบสูงมารวมกันแล้วจะมากถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ประเทศลาวทั้งหมด โดยจุดที่สูงที่สุดของประเทศลาวอยู่ที่ภูเขายี ในแขวงเชียงขวาง วัดความสูงได้ 2,817 เมตร (9,242 ฟุต) ความยาวพื้นที่ประเทศลาวตั้งแต่เหนือจรดใต้อยาวประมาณ 1,700 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดกว้าง 500 กิโลเมตร และที่แคบที่สุด 140 กิโลเมตร เนื้อที่ทั้งหมด 236,800 ตารางกิโลเมตร สปป. ลาว แบ่งเป็น 18 แขวง และ 1 นครหลวง (ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์) แขวงแต่ละแขวงจะแบ่งเป็นเมือง ซึ่งจะมีหนึ่งเมืองเป็นเมืองหลวงของแขวงเรียกว่า เมืองเอก ภาวะเศรษฐกิจของประเทศลาวมีพัฒนาการที่ดีตามลำดับ โดยในช่วง 20 ปีนับตั้งแต่ปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมสู่ระบบเศรษฐกิจเสรี การตลาดเมื่อปี พ.ศ. 2529 ประเทศลาวมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.2 ต่อปี ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากประมาณ 200 ดอลลาร์สหรัฐเมื่อปี พ.ศ. 2529 เป็น 491 ดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2548 ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวในอัตราไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 10 ต่อปี โดยอุตสาหกรรมพลังงานไฟฟ้าเป็นสาขาหลักที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศ (Ministry of Planning and Investment, 2019 : 9)

อย่างไรก็ตามสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังคงประสบปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไขที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มที่เพิ่มสูงขึ้น ปัญหาการขาดดุลการค้าในอัตราสูง ค่าเงินกีบไม่มีเสถียรภาพ การจับเก็บรายได้ต่ำกว่าเป้าหมาย และปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงทรัพยากรสำคัญของประเทศ ได้แก่ ไม้ ดีบุก

ยิปซัม ตะกั่ว หินเกลือ เหล็ก ถ่านหินลิกไนต์ สังกะสี ทองคำ อัญมณี หินอ่อน น้ำมัน และแหล่งน้ำผลิตไฟฟ้า การลงทุน รัฐบาลได้มีการปรับปรุงระเบียบ กฎหมายเพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุนมากยิ่งขึ้น อาทิ มาตรการด้านภาษี อนุญาตให้นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงจำปาสักและแขวงหลวงพระบาง มีอำนาจในการอนุมัติโครงการลงทุนที่มีมูลค่าไม่เกิน 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนแขวงอื่น ๆ สามารถอนุมัติโครงการลงทุนที่มีมูลค่าลงทุนไม่เกิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้การลงทุนจากต่างประเทศในลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2546 มีมูลค่า 465 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปี พ.ศ. 2547 มีมูลค่า 533 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และปี พ.ศ. 2548 มีมูลค่า 1.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ นักลงทุนที่สำคัญ ได้แก่ ไทย เวียดนาม ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และจีน เป็นต้น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระบบการบริหารประเทศทั้งหมด 18 กระทรวงและ 4 องค์กรเทียบเท่า ได้แก่ หอว่าการประธานประเทศ หอว่าการรัฐบาล กระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา กระทรวงพลังงานและบ่อแร่กระทรวงการเงิน กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรมและท่องเที่ยว กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมกระทรวงป้องกันประเทศ กระทรวงแผนการและการลงทุน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงป้องกันความสงบ กระทรวงโยธาธิการและขนส่ง กระทรวงภายใน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงไปรษณีย์ โทรคมนาคม และการสื่อสาร องค์การตรวจตรารัฐบาล และ ธนาคารแห่ง สปป. ลาว (Wikipedia, the free encyclopedia, 2019, ออนไลน์)

ป่าไม้ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ เพื่อใช้เป็นแหล่งรายรับที่ได้จากการขายไม้ในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ส่วนการคุ้มครองป่าไม้ในระยะที่ผ่านมาในปี ค.ศ 1986 สถานการณ์ของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทำให้รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีการทบทวนนโยบาย แนวทางด้านเศรษฐกิจแบบเกื้อกูลไปสู่การผลิตเพื่อเป็นสินค้า ด้วยการให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการคุ้มครอง ปกป้องรักษา พัฒนาและการนำไม้ป่าไม้ร่วมกับภาครัฐ (Lao Forest Department, 2005 : 4)

ในปี ค.ศ. 1989 มีการเปิดกองประชุมป่าไม้ทั่วประเทศเป็นครั้งแรก เพื่อให้มีการทบทวนผลการจัดตั้งนโยบายเกี่ยวกับป่าไม้เกิดปัญหาการทำลายป่าไม้เป็นจำนวนมาก ทำให้เนื้อที่ป่าปกคลุมในทั่วลดลง รายรับที่ได้จากทรัพยากรป่าไม้กลับไม่ได้เข้างบประมาณของภาครัฐตามกำหนดไว้ ดังนั้นรัฐบาลลาวได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับป่าไม้ขึ้นมาใหม่ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่าให้เนื้อที่ป่าไม้ปกคลุมร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั่วประเทศพร้อมทั้งกำหนดขอบเขตเฉพาะในการขุดค้นไม้ในเขตพื้นที่จัดสรรเท่านั้นและต่อมาในปี ค.ศ. 1994 รัฐบาล สปป. ลาว ได้มีการส่งเสริมการคุ้มครอง การปกป้องรักษาและนำไม้ป่าไม้และที่ดินแบบยั่งยืนด้วยการกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติขึ้นทั่วประเทศ พร้อมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมป่าไม้ ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบัน สปป.ลาว ได้มีการกำหนดประเภทป่าไม้และที่ดินป่าไม้เพื่อการคุ้มครองแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ป่าป้องกัน ป่าสงวนและป่าผลิต (National Council of

Lao People's Democratic Republic, 2007 : 57) ทั่วประเทศมีขอบเขตของเนื้อที่ป่าป้องกันจำนวน 49 แห่ง ป่าสงวนแห่งชาติ 24 แห่งและป่าสงวนของแขวง จำนวน 66 แห่ง และป่าสงวนของเมือง จำนวน 143 แห่ง ในส่วนของป่าผลิตรีมน้ำที่ทั้งหมด 3.1 ล้านเฮกตาร์ มี 51 เขตทั่วประเทศ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว (Lao Forest Department, 2560 : 32)

แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ประสบปัญหาการนำทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ไม่รู้จักประหยัด ไม่คำนึงถึงอนาคต ไม่มีแผนการจัดการที่เหมาะสม ทรัพยากรป่าไม้ ที่เหลืออยู่จึงอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจตามมา ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงมีการกำหนดแนวทางอย่างกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา โดยให้แนวคิดในการป้องกัน รักษาทรัพยากรธรรมชาติมิให้เสื่อมโทรมนานโยบายและมาตรการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นมาปรับแนวคิดในการพัฒนาแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยเน้นถึงการบูรณาการและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดิน น้ำและป่าไม้มิให้เสื่อมโทรมจนเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมและการพัฒนาประเทศ รวมถึงเน้นเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำป่าไม้ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ และสำคัญเน้นการส่งเสริมให้ประชาชน องค์กรและหน่วยงานในท้องถิ่นมีการวางแผนจัดการและกำหนดแผนปฏิบัติการในพื้นที่ร่วมกับแต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งการทำลายป่าลงได้สอดคล้องกับ Daungsongsang Taeheng (2015 : 18) ได้กล่าวถึง สภาพปัญหาป่าไม้ เช่น มีการตัดไม้ทำลายป่าเกิดจากความต้องการพื้นที่ทางการเกษตร การเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ และไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า ท้องถิ่นและภาครัฐขาดงบประมาณสนับสนุน เมื่อเป็นเช่นนี้แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากแนวคิดที่ว่าทรัพยากรป่าไม้ธรรมชาติเป็นของรัฐ รัฐเท่านั้นที่จะควบคุมและจัดสรรทรัพยากรไปสู่รากฐาน ไปสู่การยอมรับแนวคิดใหม่ว่า ทรัพยากรเป็นของปวงชนและเป็นภาระหน้าที่ร่วมกันของชุมชนและรัฐที่จะต้องรักษาและจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้คงความสมบูรณ์และตอบสนองความต้องการของคนในสังคมอย่างเป็นธรรมต้องอาศัยส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ภายใต้บทบาทหน้าที่ สิทธิ ความรู้ ความเสมอภาคทั้งในด้านความคิดและอำนาจในการตัดสินใจภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด รัฐไม่สามารถจัดการได้เพียงลำพัง จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้น ๆ ให้มีส่วนร่วมในการดูแล เพราะประชาชนในท้องถิ่นทราบปัญหาและความต้องการของตนเองเป็นอย่างดี ประการสำคัญองค์กรและชุมชนในท้องถิ่นมีศักยภาพพอที่จะพัฒนาตนเองได้ สอดคล้องกับ Songwut Ruengwathasin (2007), Sanya Kenaphoom (2008), Met Metkarunchit (2010) กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มี

ความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับSomporn Pisthayaporn (2016 : 9) ได้กล่าวถึง การจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี คือ ประชาชนได้เข้าร่วมทุกฝ่ายและมีบทบาทในการจัดการป่าผลิตทุกขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมดำเนินงานตามแผนพัฒนา 4) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 5) การมีส่วนร่วมประเมินผลการพัฒนา

จากสภาพปัญหาดังกล่าวแนวคิดในการพัฒนาป่าผลิต จึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าและคนกับคน ในการจัดการทรัพยากรป่าผลิต จนนำไปสู่การเพิ่มพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ป่าทั่วประเทศ พบว่า มีพื้นที่ป่าขนาดเล็กหลายแห่งที่ถูกฟื้นฟูอนุรักษ์โดยชุมชนสืบทอดกันมาหลายชั่วคนอยู่มากมายป่าผลิตเหล่านี้เน้นวัตถุประสงค์รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กำหนดยุทธศาสตร์ป่าไม้ 2563 และกำหนดสิทธิเสรีภาพของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการจัดการป่าและทรัพยากรที่เป็นประโยชน์เกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง จากปัญหาดังกล่าวหากชุมชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าผลิต ประชาชนสามารถนำทรัพยากรป่าไม้มาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยการที่ช่วยกันมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการคุ้มครองป่าผลิตอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของการคุ้มครองป่าผลิตต่อไปในอนาคต (Ministry of Agriculture and Forestry, 2011 : 21)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว เพื่อให้ทุกภาคส่วนฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิดค้นปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม และร่วมรับผลประโยชน์ในเขตคุ้มครองป่าผลิตให้มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในการเพิ่มรายรับของประชาชนและด้านสังคม ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ดีกินดีและยังช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติให้มีอยู่คู่ประเทศชาติชั่วลูกชั่วหลานอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาระบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed – Methods) ของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาระบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว และขั้นตอนที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งปฏิบัติ ในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร จำนวน 1,223 ครอบครัว จำแนกเป็น 5 เขตคุ้มครอง ได้แก่ 1) เขตคุ้มครอง บ้านพะโพ จำนวน 333 ครอบครัว 2) เขตคุ้มครองบ้านพะโพ จำนวน 185 ครอบครัว 3) เขตคุ้มครอง บ้านพะโพ จำนวน 298 ครอบครัว 4) เขตคุ้มครองบ้านพะโพ จำนวน 149 ครอบครัว และ 5) เขต คุ้มครองบ้านพะโพ จำนวน 258 ครอบครัว

1.2 กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มเป้าหมายศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาระบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก จำนวน 14 คน ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาชนและตัวแทนภาคเอกชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างศึกษาความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว จำนวน 1,223 ครอบครัว โดยการแจกแบบสอบถามชนิดแบบกึ่งมีโครงสร้าง จำนวน 301 ครอบครัว โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาร์ยามานเน่ ซึ่งคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ.05 (Panarut Sumsalee, 2011 : 41)

1.2.3 กลุ่มเป้าหมายศึกษาแนวทางการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว จำนวน 14 คน ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาชนและตัวแทนภาคเอกชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 สภาพการคุ้มครองป่าผลิตในระยะที่ผ่านมาของ สปป. ลาว

2.2 นโยบายการคุ้มครองป่าผลิตของ สปป. ลาว ได้แก่ จุดประสงค์การสร้างตั้งป่าผลิตและหลักการและมาตรการกำหนดพื้นที่ป่าผลิต

2.3 แนวทางเกี่ยวกับการคุ้มครองป่าผลิตของ สปป. ลาว ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมการคุ้มครองป่าผลิต แนวทางในการวางแผนจัดสรรพื้นที่ป่าผลิต แนวทางปกป้องรักษาป่าผลิต การจัดตั้งปฏิบัติการชุดคั้นไม้ในเขตป่าผลิต แนวทางการบริหารคุ้มครองป่าผลิต การแบ่งปันผลประโยชน์จากการคุ้มครองป่าผลิตและหลักการแบ่งปันรายรับ

2.4 มาตรการและตัวชี้วัดในการมีส่วนร่วมในการจัดสรรป่าผลิตแบบยั่งยืน (ยั่งยืน)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความหมายของการมีส่วนร่วม ความสำคัญของการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วมและปัจจัยการมีส่วนร่วม

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ยั่งยืน ได้แก่ ความหมายของคุณภาพชีวิต ความสำคัญของคุณภาพชีวิตและองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาระบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Study) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางพัฒนาการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะได้ลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงถึง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาระบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางพัฒนาการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาวะบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยนำผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับข้อคำถามแล้วการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว ผู้วิจัยนำผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางพัฒนาการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว ผู้วิจัยนำผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับข้อคำถามแล้วการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาวะบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการแผนการคุ้มครองป่าผลิตของชุมชน คือ การบังคับใช้ กฎระเบียบ ข้อบังคับแต่ละแขวงนำไปบังคับใช้แผนการคุ้มครองป่าผลิตยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องมาจากประชาชนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการคุ้มครองป่าผลิต เช่น การจัดสรรป่า การปลูกทดแทนและการนำไปใช้ประโยชน์ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อเข้าครอบครองที่ดินขาดบุคลากรในการนำเสนอผลการคุ้มครองป่าผลิต ขาดการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานอื่น ๆ

2. ความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าของแขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย

ดังนี้ ป่าช้า ($X = 3.90$) ป่ามเหล็ก ($X = 3.85$) การคุ้มครองสัตว์น้ำและสัตว์ป่า ($X = 3.80$) ตามลำดับ ประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกับภาครัฐในการคุ้มครองป่าผลิตและการปกป้องรักษา พบว่า ประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกับภาครัฐในการคุ้มครองป่าผลิตและการปกป้องรักษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ร่วมสร้างระเบียบการปกป้องรักษาป่าไม้ ($X = 3.40$) ร่วมการปลูกและฟื้นฟูป่า ($X = 3.35$) ร่วมรักษาแหล่งน้ำ ($X = 3.30$) ตามลำดับและการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($X = 4.55$) ทุกข้อ

3. แนวทางพัฒนาการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน คือ ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกและรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรมีการส่งเสริมเขตคุ้มครองป่าผลิตของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริม สนับสนุนประชาชนรู้คุณค่าประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม้พะยุง มะค่า สัก ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าผลิตให้มาก ควรส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คุ้มครองป่าผลิต ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการคุ้มครองป่าผลิตให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการสร้างขวัญ กำลังใจสำหรับเขตการคุ้มครองป่าผลิตที่สมบูรณ์ ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองป่าผลิตอย่างทั่วถึงและการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ควรทำแผนการดำเนินงานการคุ้มครองป่าผลิตที่ชัดเจน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณ และประชาชนทุกคนต้องช่วยกันสอดส่องดูแลเขตคุ้มครองป่าผลิตของชุมชนอย่างครอบคลุมและทั่วถึงและการสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี เช่น การเลี้ยงปลาในบ่อ การปลูกผักสวนครัวในการดำรงชีพ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนไม่ไปทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยการจัดตั้งปฏิบัติ ภาวะบทบาท สิทธิ หน้าที่ของการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการแผนการคุ้มครองป่าผลิตของชุมชน คือ การบังคับใช้ กฎระเบียบ ข้อบังคับแต่ละแขวงนำไปบังคับใช้แผนการคุ้มครองป่าผลิตยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากประชาชนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการคุ้มครองป่าผลิต เช่น การจัดสรรป่า การปลูกทดแทนและการนำไปใช้ประโยชน์ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อเข้าครอบครองที่ดิน ขาดบุคลากรในการนำเสนอผลการคุ้มครองป่าผลิต ขาดการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานของแผนกสิทธิกรรมและป่าไม้ได้รับทุนสนับสนุนจากต่างประเทศในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ บางครั้งในการจัดทำแผนพัฒนาขาดความต่อเนื่องทำให้โครงการที่

ดำเนินการหยุดชะงัก ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Supasit Rachakrom (2011 : 68) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรชีวภาพชุมชน กรณีศึกษา บ้านบัว ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร พบว่า สภาพปัญหา คือ 1) ของป่าและสัตว์ป่าในชุมชนเหลือน้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภคของคนในชุมชน 2) หนี้สินของคนในชุมชน 3) การลักลอบล่าสัตว์ป่า 4) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง 5) ไฟไหม้ป่า การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า 6) การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อเข้าครอบครองที่ดิน 7) ชุมชนขาดความร่วมมือในการรวมกลุ่ม และ 8) การปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตรในแหล่งน้ำและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pornphat Prommongkul (2011 : 78) ได้ทำการศึกษารื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการป่าบ้านโป่งกุ่ม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาการจัดการป่ามีดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า ขาดความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน งบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีน้อย และไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการป่า และมีบุคคลภายนอกบุกรุกป่า Somporn Pisthayaporn (2016) ได้ทำการศึกษารื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษากำนันนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ปัญหาในการจัดการป่าผลิต เช่น การจัดสรรป่า การปลูกทดแทน และการนำไปใช้ประโยชน์

2. ความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับศูนย์กลางและระดับท้องถิ่นในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าของแขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ป่าช้า ($X = 3.90$) ป่ามเหสัก ($X = 3.85$) การคุ้มครองสัตว์น้ำและสัตว์ป่า ($X = 3.80$) ตามลำดับ ประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกับภาครัฐในการคุ้มครองป่าผลิตและการปกป้องรักษา พบว่า ประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกับภาครัฐในการคุ้มครองป่าผลิตและการปกป้องรักษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ร่วมสร้างระเบียบการปกป้องรักษาป่าไม้ ($X = 3.40$) ร่วมการปลูกและฟื้นฟูป่า ($X = 3.35$) ร่วมรักษาแหล่งน้ำ ($X = 3.30$) ตามลำดับและการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($X = 4.55$) ทุกข้อ ทั้งนี้ เนื่องจากการวางมาตรการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลของการคุ้มครองป่าผลิตที่ทางภาครัฐทั้งระดับแขวง ระดับเมืองและระดับบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและร่วมรับผลประโยชน์ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ประชาชน ภาคเอกชนและส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมรับผิดชอบด้วยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จึงทำประชาชนเกิดความตระหนักและพร้อมเข้าร่วมแก้ไขปัญหาด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jukkaphong Pongngamchuen (2009 : 407) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษากำนันป่าสักงาม ตำบลลงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ไม่มีมิติของวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งชาวบ้านต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานของการเรียนรู้และพัฒนา ร่วมกัน ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pornphat Prommongkul (2011 : 77) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการป่าชุมชนบ้านโป่งกลุ่ม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการระดมความคิด การดำเนินกิจกรรม การตัดสินใจ ร่วมตัดสินใจ วางแผนดำเนินงาน การให้การสนับสนุนด้านการเงิน สิ่งของและแรงงาน และรับผลประโยชน์จากการจัดการป่าชุมชน

3. แนวทางพัฒนาการจัดตั้งปฏิบัติในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืนในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองป่าผลิตแบบยั่งยืน คือ ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกและรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรมีการส่งเสริมเขตคุ้มครองป่าผลิตของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริม สนับสนุนประชาชนรู้คุณค่าประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม้พะยุง มะค่า สัก ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าผลิตให้มาก ส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คุ้มครองป่าผลิต ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการคุ้มครองป่าผลิตให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการสร้างขวัญ กำลังใจสำหรับเขตการคุ้มครองป่าผลิตที่สมบูรณ์และควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองป่าผลิตอย่างทั่วถึงและการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ควรทำแผนการดำเนินงานการคุ้มครองป่าผลิตที่ชัดเจน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณ และประชาชนทุกคนต้องช่วยกันสอดส่องดูแลเขตคุ้มครองป่าผลิตของชุมชนอย่างครอบคลุมและทั่วถึงและการสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี เช่น การเลี้ยงปลาในบ่อ การปลูกผักสวนครัวในการดำรงชีพ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนไม่ไปทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน การสัมภาษณ์ การระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องในเขตคุ้มครองป่าผลิต ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญให้แนวทางพัฒนาดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงกลาโหมและป่าไม้ที่ต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคฝ่ายเข้ามาร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม และร่วมรับผลประโยชน์ที่ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Supasit Rachakrom (2011 : 68) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรชีวภาพชุมชน กรณีศึกษา บ้านบัว ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร การแก้ปัญหา ที่สำคัญคือ 1) สนับสนุนส่งเสริมอาชีพโดยใช้วัตถุดิบและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ให้องค์กรราชการสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพชาวบ้าน 3) สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องทรัพยากรชีวภาพชุมชนให้กับคนในชุมชน 4) อนุรักษ์การอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพชุมชน 5) ฝึกระวังลาดตระเวนป่าชุมชน 6) สร้างแนวกันไฟ และทำฝายต้นน้ำ 7) ปลูกป่าทดแทนป่าเสื่อมโทรม 8) ทำป้ายแสดงเขตป่าชุมชน 9) ว่ากล่าว

.....
ดักเตือนผู้บุกรุกพื้นที่ป่าชุมชน 10) ตั้งกฎ ระเบียบการรักษาป่าชุมชน 11) จัดตั้งคณะกรรมการดูแลรักษาป่าชุมชน สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pornphat Prommongkul (2011 : 90) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการป่าชุมชนบ้านโป่งกุ่ม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วม คือ ควรทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณและการจัดฝึกอบรมจากทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนทุกคนต้องช่วยกันสอดส่องดูแลป่าชุมชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรมีการกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและมีส่วนร่วมเสนอร่างกฎหมายป่าผลิต
- 1.2 ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจโดยการจัดแบบผสมผสาน การใช้ระบบวนเกษตร การปลูกไม้หลายประเภทในพื้นที่ป่าผลิตเพิ่มมากขึ้น เพราะช่วยป้องกันการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.3 ส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงสัตว์ป่าทำเป็นธุรกิจสร้างรายได้และจะเป็นการลดการล่าสัตว์ในพื้นที่เขตป่าผลิตและป่าสงวนแห่งชาติ
- 1.4 รัฐบาลควรให้อำนาจแก่ประชาชนคณะกรรมการขึ้นบ้านและหน่วยงานท้องถิ่นบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีการแสดงออกถึงความใกล้ชิด ความผูกพันและวิถีชีวิตของคนกับป่าได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- 1.5 ควรมีการกระตุ้นส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านให้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าไม้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เป็นต้นว่า สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 2.1 ควรเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการอนุรักษ์คุ้มครองป่าผลิตการสร้างความรัก และหวงแหนป่าผลิต การส่งเสริมการปลูกป่าโดยการปลูกไม้มีมูลค่าสูงหรือไม้หายาก เช่น ไม้พะยุง มะค่า สัก และควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าผลิตให้มาก
- 2.2 ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตที่ได้จากป่าผลิต
- 2.2 การพัฒนาพื้นที่เขตคุ้มครองป่าผลิตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปลูกป่าผลิตในพื้นที่บุกรุกโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่าและช่วยการดูแลรักษาป่าให้มากขึ้น

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยที่เน้นการประยุกต์พุทธปรัชญาที่ในด้านของการอนุรักษ์ธรรมชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Daungsongsaeng Taeheng. (2015). “MODEL DEVELOPMENT OF PEOPLE PARTICIPATION IN FORESTRY RESOURCE MANAGEMENT : A CASE STUDY OF TAMBON THUNGPHRAYA NATIONAL PRESERVED FOREST AREA, AMPHOE SANAMCHAIKHET, CHACHOENGSAO PROVINCE”. *Phranakhon Rajabhat Research Journal*, 10 (2) : July - December 2015, p.17-32. [In Thai].
- Jukkaphong Pongngamchuen. (2009). “Community Forest Management : A Case Study of Ban Pa Sak Ngam, Loung Nuer Sub-district, Doy Sa Ked District, Chiang Mai”. *KMUTT Research & Development Journal*, 32 (4) ; October–December, p. 407 – 422. [In Thai].
- Lao Forest Department. (2005). *Forest Report Summary*. Vientiane Capital : Laos People's Democratic Republic. [In Laos].
- Lao Forest Department. (2017). *Forest Report Summary*. Vientiane Capital : Lao People's Democratic Republic. [In Laos].
- Met Metkarunchit. (2010). *Participatory Educational Management : People, Local Government Organizations and Civil Service*. 2nd edition. Bangkok : Bookpoint. [In Thai].
- Ministry of Agriculture and Forestry. (2011). *The Development Strategic Plan for the Royal Forest Department*. Vientiane Capital : Laos People's Democratic Republic. [In Laos].
- Ministry of Planning and Investment. (2019). *Economic and Social Development Plan in 2016 - 2030*. Vientiane Capital : Laos People's Democratic Republic. [In Laos].
- National Council of Lao People’s Democratic Republic (2007). *Laos Forest Protection Zone*. Vientiane Capital : Laos People's Democratic Republic. [In Laos].
- Panarut Sumsalee. (2011). *Factors Affecting the Operational Motivation of Personnel under Local Administrative Organizations in Satuk District, Buriram Province*. Master of Public Administration : Buriram Rajabhat University. [In Thai].

- Pornphat Prommongkul. (2011). *Farmers participation in community forest management of Ban Pongkum, Doi Saket District, Chiangmai Province*. Office of Administration and Academic Development : Chiang Mai University. [In Thai].
- Pranee Lumbensa (2016). *Finding the Quality of Measurement and Evaluation Tools of Academic Services Project, Tha Sap Model*. Faculty of Education : Yala Rajabhat University. [In Thai].
- Sanya Kenaphoom. (2008). *The success of community enterprises of four provinces in the Mekong basin*. Dissertation of Doctor of Political Science : Valayalong Rajabhat University In the Royal Patronage. [In Thai].
- Somporn Pisthayaporn. (2016). "Strategy to Develop Participation in Management of the Production Forest : A Case Study in Na Pha Kaew Village, Mahazai District, Khammouane Province, Lao People's Democratic Republic". *GRADUATE STUDIES JOURNAL*, 14(65) : April - June 2016. [In Thai].
- Songwut Ruengwathasin. (2007). *Community participation in educational management in the service area of Lomrad Wittaya School, Thoen District, Lampang Province*. Chiang Mai : Chiang Mai University.
- Supasit Rachakrom. (2011). *A Participatory Action Research for Making a Community Biological Resources Management Plan : A Case in Ban, Kutbak Sub-District, Kutbak District, Sakon Nakhon Province*. Master of Arts Thesis : Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai].
- Wikipedia, the free encyclopedia. (2019). *Lao People's Democratic Republic*. [Online] [https : //th.wikipedia.org/](https://th.wikipedia.org/) [6 March 2019]. [In Thai].